

III./6. fejezet: Magyar tudomány-, technológia- és innovációpolitika

III./6.1.: A nemzeti TTI-politika (e rész a 2010. évi állapotot tükrözi)

A magyar tudomány-, technológia- és innovációpolitika (TTI-politika) alapvetően az EU gyakorlatára és szabályrendszerére épül. Feladata a K+F+I-intézmények szabályozása és fejlesztése, a vállalati innováció elősegítése. A következőkben áttekintjük a jogi háttérét, intézményeit, stratégiáját, céljait és szereplőit.

Jogi háttér

A nemzeti innovációs rendszer mai szabályozása 2002. és 2005. között alakult ki. [Bővebben I. Molnár és szerzőtársai (2006)] Megszületett az innovációs kerettörvény [2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról], és a finanszírozási háttérrel biztosító, az innovációs alapról szóló törvény. [2003. évi XC. törvény a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról] Az innováció előmozdításáért egy országos hatáskörű közigazgatási szerv, valamint egy regionális hálózat felel. A kutatás-fejlesztési és innovációs pénzek elosztása pályázati alapon, versenyelven működik.

A magyar Országgyűlés 2004-ben fogadta el az **innovációs törvényt**, aminek alapvető célja, hogy javítsa a gazdaság versenyképességét és elősegítse a fenntartható fejlődést. Az innovációs törvény először szabályozza átfogóan az innovációs tevékenységet, az intézményrendszert, a finanszírozást, a szellemi tulajdonjogot vagy a vállalkozói (spin-off) tevékenységet (Molnár és szerzőtársai, 2006). A törvény alapján a közfinanszírozású kutatóhelyeknek szellemi tulajdonkezelési szabályzattal kell rendelkezniük, ami szükséges ahhoz, hogy pályázhassanak közfinanszírozású támogatásra.

Az európai uniós minták alapján készült, szellemi tulajdon-kezeléshez kapcsolódó módszertani útmutató szerint, (Letölthető: http://www.mszh.hu/letolt/szellemi_tulajdon_kezelesi_utmotato.pdf).

Az alapot képező EU-dokumentum itt érhető el: <http://europa.eu.int/comm/research/era/pdf/iprmanagementguidelines-report.pdf>] a létrehozott szellemi alkotásokhoz kapcsolódó jogokat a kutatóintézet szerzi meg (hasonlóan az ún. licencia-modellhez). Ugyanakkor az ipari szereplők bevonása, a közös kutatási projektek szervezése, illetve a hasznosító (spin-off) vállalkozások létrehozása kiemelt feladattá válik.

A finanszírozás szabályozása több lépcsőben történt. Megszületett a kockázatitőke-befektetésekről, a kockázatitőke-társaságokról és a kockázatitőke-alapokról szóló *1998. évi XXXIV. törvény*. Ez nem működött, így a **2005. évi CLXXXVI. tőkepiaci törvény** a korábbi rendelkezéseket hatályon kívül helyezte, és az új törvénybe építette. Ennek ellenére 2008-ig a magyarországi magántulajdonú társaságok egyike sem a magyar jogszabályok alapján működött. Ebben fordulatot a JEREMIE program elindulása jelentett, ennek eredményeként jegyeztek be majdnem egy tucat új társaságot.

A kutatási és az innovációs tevékenység szempontjából lényegesek a **szellemi tulajdont védő szabályok**: az 1995. évi XXXIII. törvény a *találmányok* szabadalmi oltalmáról; az 1991. évi XXXVIII. törvény a *használati minták* oltalmáról; az 1997. évi XI. törvény a *védjegyek* és

Milyen törvények szabályozzák a nemzeti innovációs rendszert?

Mutassa be a TTI-politika szervezeti rendszerét!

Melyek a magyar TTI-politika legfontosabb céljai? Milyen eszközök segítségével érhetőek el az említett célok?

földrajzi árujelzők oltalmáról és a 2001. évi XLVIII. törvény a *formatervezési minták* oltalmáról.

A TTI-politika szervezeti rendszere

A magyar innovációs rendszer legfelső szintjén a *kormány* áll, amelynek – egyebek mellett – lehetősége és *feladata*, hogy

- A) biztosítja a tudományos élet szabadságát;
- B) középtávú tudomány-, technológia- és innovációpolitikai stratégiát dolgoz ki, amit szükség szerint, de legalább két évente felülvizsgál;
- C) megvalósítja saját TTI-politikáját, ennek részeként meghatározza és összehangolja a minisztériumok és a kormánynak közvetlenül alárendelt szervek TTI-politikai tevékenységét;
- D) ösztönzi a vállalkozásokat a K+F-tevékenységbe és a K+F-eredmények hasznosításába történő befektetésekre;
- E) gondoskodik a szellemi tulajdon hasznosulásának ösztönzéséről;
- F) átlátható pályázati rendszereken keresztül pénzügyi támogatást nyújt a kutatás-fejlesztési és kutatási eredmények hasznosítására irányuló tevékenységhez, a nemzeti innovációs rendszer infrastruktúrájának fejlesztéséhez.

Célok, eszközök

A magyar TTI-politika több célt tűzött maga elé, ezek közül a legfontosabbak: [OECD 2009, p 189]

- A) az innovációs rendszer irányításának javítása;
- B) az innováció ösztönzése a vállalati szektorban;
- C) a kapcsolatok erősítése az innovációs rendszerben;
- D) a kritikus tömeg, a kiválóság, a relevancia elősegítése a közfinanszírozású kutatóhelyeken;
- E) a K+F+I nemzetköziesedéséből származó előnyök kiaknázása;
- F) a K+F+I emberierőforrás-bázisának erősítése.

Eszközeit tekintve, a TTI-politika nyújthat kedvezményes hiteleket, vissza nem térítendő, kutatási, fejlesztési támogatásokat, adókedvezményeket vagy indíthat kockázati és magvetőtőke programokat. Utóbbiak lehetnek tisztán hazai, uniós és hazai társfinanszírozásúak vagy a magánszektorral közösen működtetett programok. A gazdaságpolitikai eszközöket illetően, a legtöbb intézkedés a vállalati K+F közvetlen támogatására irányul, aminek jellemző formája a vissza nem térítendő támogatás. Az EU-hoz képest alacsony a magánszektorral közösen finanszírozott programok száma és mérete.

Ugyancsak magas Magyarországon az innovációs infrastruktúra fejlesztését célzó támogatás, és számottevő a tudás- és technológiatranszfer elősegítése. Ezen programok jóval nagyobb súlyt képviselnek a magyar támogatási rendszerben, mint az EU27 átlaga.

[EC 2009] Közepes szerepet töltenek be és az uniós átlaghoz is jobban igazodnak az állami intézmények támogatására kidolgozott programok, a klaszterpolitikát, az innovációmenedzsmentet vagy a feldolgozóipari innovációt támogató intézkedések. A tagállamok átlagához képest viszonylag kevés a kockázati tőke vagy az egyetemi kiválósági központok támogatása.

A ráfordításokat is figyelembe véve, az állami TTI-politika legfontosabb intézkedéscsoportja az innovatív cégek közvetlen támogatása és a technológiatranszfer elősegítése. Iparági bontásban a legtöbb ilyen forrást az informatika és kommunikáció, energia és környezetvédelem, a nanotechnológia és a biotechnológia kapja. Az EU27-hez képest a legnagyobb az egészség-gyógyászathoz kapcsolódó intézkedések aránya.

Mi a magyar
TTI-stratégia lényege?

A magyar TTI-stratégia

A kormány 2007-ben fogadta el a középtávú tudomány-, technológia- és innovációpolitikai (TTI) stratégiáját (2007-2013) és intézkedési tervét [1023/2007. (IV. 5.) kormányhatározat. Bővebben, l <http://www.nkth.gov.hu/innovaciopolitika/strategiai/kormany-kozeptavu-2007-080519>]. A stratégia *általános célja*, hogy „Magyarország középtávon olyan országgá váljon, ahol a gazdaság hajtómotorja a tudás és az innováció, és a vállalatok a globális piacon versenyképes termékekkel, szolgáltatásokkal jelennek meg”.

A konkrét *középtávú célok*:

- A) A vállalatok kutatási és fejlesztési tevékenységének bővülése.
- B) Nemzetközileg is elismert kutató-fejlesztő és innovációs központok, kutatóegyetem kialakítása.
- C) A régiók kutatás-fejlesztési és innovációs (K+F+I) kapacitásának növelése.
- D) Az új ismeret termelésének és a tudás-átörökítésnek a globalizálódása, iparosodása révén olyan tudás piac kialakítása, ami a teljesítmény elismerése és a versengés elvén működik.
- E) A kijelölt prioritásoknak megfelelő tudományos nagyberuházások megvalósítása, elsősorban a régióközpontokban és a fejlesztési pólusokban, egyben a régiók közötti különbségek csökkentése (regionális kohézió).
- F) Az éves K+F-ráfordítás dinamikus emelése, mindenképp a vállalatok ráfordításai növelésének eredményeként.

A stratégiai célok megvalósítása a szellemi és anyagi erőforrások fókuszálására, a K+F eredmények fokozott gazdasági és társadalmi hasznosítására és a regionális innováció erősítésére épül. A stratégia megvalósításának konkrét céljait és részletes feladatait a TTI-stratégia intézkedési terve foglalja össze. A majdnem száz feladatot tartalmazó dokumentum jelöli ki a konkrét megvalósítási programokat, azok forrásait és ütemezését, a kormányzati irányítási struktúra módosítását, a technológiai és innovációs jogszabályi környezet átalakítását, valamint a TTI-politika súlyát és szerepét a kormányzati tevékenységben.

2011-től számos változás történik/történt a TTI-stratégiában.

Célkitűzésként jelölte ki a kormányzat a magyar gazdaság K+F- és tudásintenzitásának emelését, a magas növekedési potenciállal rendelkező innovatív vállalkozások támogatását, a kis- és középvállalkozások innovációs és abszorpciós kapacitásának növelését, az innovációs klaszterek fejlesztését, valamint az innovációhoz szükséges hazai és nemzetközi tudásforrások és -piacok összekapcsolását. Intézményi oldalról fontosnak tartja Magyarország töredezett tudás-infrastruktúráinak (kutatóintézetek, egyetemek) erősítését, képességeik javítását.